

„Radostné i požehnané Vianoce a šťastný celý 2006. rok“

Úvodné slovo

Vážení čitateľa SILOČIAR

Vojtech

Je mi čťou, že sa môžem v mene nášho časopisu prihovoriť Vám - naším čitateľom. Vstupujeme do štvrtého roku jeho existencie a sme radi, že si našiel svoje miesto medzi odbornými časopismi Slovenskej republiky a stále väčšiu návštevnosť jeho internetovej formy doma aj v zahraničí.

Chcem poďakovať všetkým za priazeň, morálnu i materiálnu podporu **a želám Vám i Vaším blízkym pokojné a požehnané Vianoce, úspešný a šťastný nový rok 2006.**

Keď som premýšľal o téme cez ktorú sa Vám prihovorím, zvažoval som, či len bilancovať udalosti čo sa stali doma a vo svete, alebo sa zamerať na vnútorné úspechy a neúspechy NEZES, ktoré odrážajú celkový vývoj Slovenska, ktorého zrkadlom chce byť aj náš časopis. Nakoniec som si zvolil vstup prostredníctvom jednej state z knihy „Dianetika - moderná veda o duševnom zdraví“: „Zdá sa Vám niekedy, akoby existoval akýsi skrytý nepriateľ pracujúci proti Vám, podkopávajúci vašu sebadôveru, duševnú pohodu a šťastie a to bez ohľadu na to ako tvrdo pracujete na tom, aby ste uspeli? Áno existuje. Je to zdroj nechcených emócií, strachu, pochybnosti o sebe samom, stresu, psychosomatických chorôb a bolesti. Spôsobuje, že robíte a cítite veci, ktorým nerozumiете.“

Určite si po prečítaní tejto časti položíte otázku, prečo Vás takto provokujem? Čo má spoločné duševné zdravie s ekonomikou a politikou? Ak trocha zastavíme čas a pozrieme sa sami na seba, zistíme že veľmi veľa. Od každého z nás bude záležať ako dopadne naša ekonomika v roku 2006, parlamentné a komunálne voľby a kam bude sa uberať aj toto naše občianske združenie.

Veľmi krásne to napísal do trojice novoročných želaní Prof. PhDr. Anton Hlinka, ktoré sme uverejnili v decembrových Siločiarach v roku 2003. Rád by som vám niektoré z nich pripomenul.

Tri veci vnášaj do spoločnosti: **zmierlivosť, tolerantnosť a svornosť.**

O tri veci sa usiluj: **vytrvalosť, vernosť a nezištnosť.**

Tri veci si nadobudni: **dôkladnosť, dôslednosť a poctivosť.**

Ing. František Vojtech, PhD., šéfredaktor

Ekonomický komentár

Do akej miery je rozpočet EÚ pre roky 2007 - 2013 naším problémom ?

V súčasnom období sa oprávnenne upiera najväčšia pozornosť v EÚ schváleniu rozpočtu na roky 2007-2013. Hlavy členských štátov budú o rozpočte na roky 2007 až 2013 rokovať na summite v Bruseli 15. a 16. decembra. Zvlášť dôležitý je pre nové členské krajiny, teda aj pre Slovensko. Túto skutočnosť dokumentuje fakt, že na hlavný nástroj regionálnej politiky, štrukturálne fondy, Európska únia vynakladá v rozpočtovom období 2000 – 2006 takmer 35 % svojho rozpočtu, teda 230 mld. eur. V porovnaní s inými politikami EÚ je toto číslo vysoké a prekračujú ho len výdavky na poľnohospodárstvo – tvoria skoro 45 % rozpočtu EÚ. Na trojročné obdobie získalo Slovensko z euro fondov 1,6 miliardy eur, čo je podľa aktuálneho kurzu takmer 62 miliárd korún.

Čím netrpezlivejšie sú nové členské krajiny vrátane Slovenska, aby bol čo najskôr schválený veľký rozpočet Európskej únie na budúcich sedem rokov, tým menej priaznivých správ z európskych kuloárov prichádza. Británia ako predsedníčka krajina EÚ má údajne predložiť kompromisný návrh, podľa ktorého sa majú výdavky na rozvoj chudobných regiónov znížiť o desať percent. Zdá sa však, že noví členovia v otázke euro rozpočtu a výšky štrukturálnych fondov, na ktoré majú nárok krajiny s ekonomikami pod 90-percentnou úrovňou únieového priemeru, ťahajú za kratší koniec. Briti jednoducho chcú šetriť, a to buď všade, alebo vo fonde súdržnosti. "Briti chcú dať viac peňazí na vedu a vzdelanie, a pretože Francúzsko odmieta siahnuť na objemný balík pôdohospodárskych dotácií, jediné, kde možno škrtať, sú fondy na rozvoj regiónov," poznamenal diplomatický zdroj v Bruseli. Podľa denníka Financial Times chce Blair škrtnúť v rozpočte umlčať sťažnosti bohatých krajín a zároveň si pripraviť výhodnejšiu pozíciu pri rokovaní o obmedzení britskej zľavy. Nová nemecká kancelárka Angela Merkelová sa hneď na premiérovej návšteve Bruselu postavila proti nám. Tlmočila tam požiadavku svojej vlády, aby sa krajiny s nízkymi príjmami vzdali časti príspevkov z európskych fondov. "Členské štáty si môžu slobodne

nastaviť daňové zákony. Musia byť však pripravené zriecť sa plnej výšky prostriedkov poskytovaných zo štrukturálnych fondov," Nemecko odmieta zostať najväčším platcom do bruselskej pokladnice a prizerať sa, ako sa nemecké firmy sťahujú do nových členských krajín, ktoré navyše štedro podporuje Brusel.

Nove členské krajiny sa postupom silnejších partnerov dostávajú do mnohých aj protichodných obmedzení nielen v súvislosti so schvaľovaním rozpočtu EÚ. Súvisí to s plnením zámerov Lisabonskej stratégie zvyšovania konkurencieschopnosti a so zabezpečovaním Maastrichtských kritérií pre splnenie záväzku vstupu do eurozóny. Možno hovoriť o určitej pasci, ktorú Európska komisia pripravila novým členom. V súlade s Lisabonskými cieľmi sa majú umožňovať všetkým vrstvám obyvateľov prístup k príležitostiam na dôstojný život, a súčasne dodržiavať Maastrichtské kritériá, ktoré nútia na škrty verejných výdavkov a znemožňujú riadne financovať školstvo, sociálne služby, zdravotníctvo, bytovú výstavbu. Dosahy reštrikčnej politiky a snaha o euro do určitej miery tak znemožňuje politiku príležitostí.

Je nám známe, že problém rozpočtu EÚ nie je novým. Vždy platilo a platí obecné pri zostavovaní rozpočtu variantnosť riešení a čo je hlavné, určenie vecných priorít kam budú smerovať predpokladané finančné zdroje. Pred tým je však veľmi dôležitá analýza predchádzajúceho vývoja. Takto prideme k vlastnému problému, ktorý nám nikto nevyrieši, len my sami. Január 2004 znamenal pre Slovensko vstup do hry s názvom Boj o prostriedky zo štrukturálnych fondov Európskej únie. Európska komisia od začiatku vyčítala Slovensku nízku úroveň programovania využitia štrukturálnych fondov. Národnému rozvojovému plánu, ako rozhodujúcemu nástroju a podmienky pre čerpanie finančných prostriedkov chýbala vzájomná previazanosť jednotlivých oblastí. Celé doterajšie programovacie obdobie je tak spojené s problémami pri čerpaní prostriedkov a neustálymi sľubmi zo strany vlády o vyrovnaní sklzov, ako sa bol naposledy vyjadril po rokovaní Rady vlády pre regionálnu politiku vicepremiér Pál Csáky. "Hoci rezorty hospodárstva, životného prostredia a dopravy sprevádzajú ťažkosti pri čerpaní zdrojov zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu Európskej únie, ktoré boli Slovensku vyčlenené na roky 2004 až 2006, do 30. júna 2006 bude zazmluvnených a zabezpečených 90 percent všetkých prostriedkov." "Nastane skokovité čerpanie a sklz by mal byť minulosťou," dodal Csáky. (TASR).

Z doterajšieho vývoja možno konštatovať, že ide o slabú funkčnosť systému čerpania finančných prostriedkov z EÚ. Systému, ktorý je, ako z doterajších poznatkov vyplýva centralistický s nie celkom jasnými kritériami a je málo priblížený občanom. Regióny majú málo kompetencií, vlastne si ani nemôžu plánovať svoj rozvoj, ktorý by zohľadňoval prostriedky z eurofondov. Súčasnú situáciu a stav prípravy na programovacie obdobie rokov 2007-2013 charakterizuje Vladov SR z 19.10.2005 schválený materiál Návrh Národného strategického referenčného rámca 2007 –

2013 (1. verzia). S prijatého uznesenia vyplýva, že je ešte potrebné definovať priority rozvoja a príslušné metodické usmernenia a definitívne znenie materiálu predložiť na rokovanie Vlády SR do 31.12.2005. Čo možno z daného stavu vyvodit' ? Že sa situácia opakuje aj s nedostatkami z predchádzajúceho programovacieho obdobia!

Ing. Ondrej Barič, CSc.

Rezervované pre makroekonomiku

Štátny rozpočet na rok 2006

Základné parametre rozpočtu sú nasledujúce: príjmy 268,1 mld. Sk, výdavky 330,1 mld. Sk a schodok 61,9 mld. Sk. Oproti roku 2005 sa príjmy a výdavky mierne zvýšili a schodok mierne znížil. Je rozpočet predvolebný? Sotva. Udržiava doterajší trend v súlade s vývojom ekonomiky, ktorá mierne zlepšuje parametre odvodené od prírastku HDP (5,4 %).

Dobré sú aj ďalšie parametre ekonomiky: klesá inflácia, produktivita práce je základným zdrojom prírastku HDP, rastú mzdy a tiež dôchodky. Predpokladá sa aj pokles daňového zaťaženia a zvýšenie zamestnanosti.

Jedným z teoretických postulátov tvorby rozpočtu je to, že ekonomika je na úrovni alebo blízko potenciálneho produktu, a to je buď neznalosť, čo to je potenciálny produkt alebo je to len samochvála. Predpokladaný produkt v roku 2006 na úrovni 1 531,0 mld. Sk nemôže byť blízky úrovni potenciálneho produktu, ak ekonomika nevyužíva najdôležitejší zdroj tvorby produktu, a to ľudskú prácu. V čom je problém? Štatistika vykazuje síce rozdielne čísla o miere nezamestnanosti, raz napr. 11,6 %, inokedy 16,5 %. Reálnejší je druhý údaj, ale v tom nie je započítaná tá časť potenciálneho pracovného zdroja, ktorá pre nedostatok pracovných príležitostí je existenčne prinútená hľadať prácu v zahraničí.

Ak spočítame oficiálne evidovaných nezamestnaných a tých našich práceschopných občanov, ktorí pracujú v zahraničí, dostaneme reálny obraz o úbohom stave ekonomiky. Ak k počtu oficiálne evidovaných nezamestnaných pripočítame oficiálne evidovaných odídených za prácou do zahraničia, získame reálnejšiu predstavu. Ale ani tá ešte nie je celkom presná, lebo nie všetci nezamestnaní sú evidovaní a veľa je aj tých, ktorí pracujú v zahraničí načierno. Ak neberieme do úvahy tých, ktorí sú mimo oficiálnej evidencie, tak ekonomika nevyužíva viac ako 20 % práce schopnej populácie, a to je viac ako zarážajúce.

Slovenská ekonomika pri dobrej hospodárskej politike má predpoklady na vytvorenie výrazne väčšieho objemu HDP.

Baránik

Druhým problémom je skutočnosť, že v posledných rokoch prírastok kapacít zabezpečujú hlavne priame zahraničné investície. To je v prípade nedostatku vlastného rozvojového kapitálu vítané. Čo nie je vítané je skutočnosť, že okrem veľkých investícií ostatný kapitál vytvára v prevažnej miere pracovné príležitosti pre nízko kvalifikovanú pracovnú silu.

Na základe uvedených skutočností nemožno v žiadnom prípade dosahovanú úroveň vývoja ekonomiky považovať za takú, ktorá je blízko potenciálneho produktu. Tu má ekonomika až neuveriteľne veľkú rezervu. Ak porovnáme podiel pridanej hodnoty na vytvorenej produkcii, ktorý je na úrovni 38 %, ale vo veľkých priemyselných výrazne nižší, tak zistíme o koľko sme pod úrovňou ekonomiky dosiahnutou pred rokom 1989.

Hodnotenie prípravy ŠR je dôvodom na vážne zamyslenie sa nad vývojom ekonomiky a spoločnosťou. Smutné je, že napriek dobrému vývoju ekonomiky rastie zadlženosť reprezentovaná verejným dlhom. Podiel dlhu na HDP v desatinách percenta klesá, ale absolútne v desiatkach miliárd rastie. Do konca volebného obdobia sa priblíži k hranici 700 mld. Sk. Pri zohľadnení skutočnosti, že v posledných rokoch došlo k výpredaju najlukratívnejšieho majetku v stovkách mld. Sk a nerealizovali sa nijaké, okrem mosta Apollo väčšie rozvojové investície, čo svedčí o veľmi zlom hospodárení.

Okrem iného svedčia o tom aj ďalšie také fakty, ako je nízka podpora podnikania, hlavne malého, ktoré je vzácné tým, že je tvorcom plošnej zamestnanosti, hlavne v regiónoch, kde väčší zamestnávatelia nemajú podmienky pre úspešné podnikanie. Do tohto rámca zapadá aj nedostatočná podpora cestovného ruchu. SR nie je bohatá na atraktívne priority masovej turistiky, aj to málo čo vlastní, využíva v malej miere. Podpora podnikania bola prioritou aj v minulosti, ale keďže chýbala a chýba ucelená koncepcia, zostáva aj naďalej len pri sľuboch. Každá racionálne pôsobiaca vláda má eminentnú snahu podporovať rozvoj vlastných zdrojov podnikania, ktoré majú najširšie pole pôsobnosti práve v malom a strednom podnikaní.

Rozvoj ekonomiky je v súčasnosti nemysliteľný bez dokonale fungujúcej základnej infraštruktúry. Podľa predstáv zo začiatku 90-tych rokov hlavná trasa diaľnice od západu až po ukrajinské hranice mala byť hotová v súčasnom období. Pre slimačom tempe bude hotová sotva po roku 2010. Čo je obrovská strata pre domácich podnikateľov, ale hlavne pre prílev zahraničného kapitálu. Vláda po roku 2006 bude nútená v tomto zmysle vykonať zásadný rez.

Média v súčasnosti sú plné informácií o budovaní znalostnej ekonomiky. Tá sa vždy a všade opiera o podporu rozvoja invencií. Zdrojom invencií sú inštitúcie, ktoré profesionálne tvoria invencie. K nim patria vysoké školy, ústavy akadémie vied a rôzne celoštátne, rezortné alebo firemné výskumné ústavy. V našich podmienkach sú to hlavne vysoké školy a ústavy SAV.

A aký je k nim štedrý ŠR na rok 2006? Podiel výdavkov na vedu sa zvýši z 0,35 % z roku 2002 na 0,51 % v roku 2006. Je to najmenší podiel z ekonomík V4, ale aj v celej EÚ. Ako sa môže malá ekonomika presadzovať, ak nie podporou využitia vlastných invencií. ŠR na rok 2006 podporí výskum na vysokých školách a v SAV. Napr. verejné VŠ získajú o 700 mil. Sk viac ako v minulom roku, ale na vedu bude len o 64,0 mil. Sk viac. A to je skutočne málo.

Návrh ŠR na rok 2006 sa z bežného pohľadu javí ako bezproblémový. Absentuje pohľad do budúcnosti. Budúcnosť je značne zahmlená. Aj súčasná vláda sa drží zásady „Budúcnosť najmenej bolí“. Ale toto nie je pohľad a prístup prezieravej politiky. Hlavne nie v našej pozícii, lebo nikto nemá rád chudobného suseda. Bez výraznej podpory budúceho vývoja sa nikto chudobný bohatým nestane.

Prof. Ing. Michal Baránik, PhD.

Medzinárodné ekonomické vzťahy

Neoregionalizácia – Americký kontinent NAFTA-CAFTA-FTAA

Ako sme už v SILOČIARACH uvádzali, súbežne s procesom globalizácie prebiehajú vo svetovej ekonomike a spoločnosti aj odlišné, často protirečivé – **neoregionalizačné procesy**. Narúšajú tým sebavedomé ambície hlásateľov totálnej globalizácie a ich obdivovateľov. Reálny vývoj svetového hospodárstva dáva za pravdu *komplexnejším pohľadom na vývoj medzinárodných vzťahov v prvej dekáde 21. storočia*. Dôkazom sú tendencie k integrovanejšiemu a silnejšiemu európskemu regiónu a rovnako tak súčasné neoregionalizačné tendencie na americkom kontinente.

V etape globalizácie je prirodzené, že po upevnení pozícií severoamerického združenia voľného obchodu Spojených štátov, Kanady a Mexika - North America Free Trade Agreement – **NAFTA**, stúpili integračné zámery už za prezidenta USA Clintona - dosiahnuť v roku 2005 zjednotenie celého kontinentu do pásma voľného obchodu – **FTAA** - Free Trade Area of the Americas. Ideu na vytvorenie zóny voľného obchodu, ktorá by mala odstrániť obchodné bariéry od Aljašky po Ohňovú zem teraz intenzívne oživuje prezident G. Bush. Prirodzeným mostom, či medzistupňom k sformovaniu tohto makroregiónu s cca 800 miliónmi obyvateľov by mohlo byť združenie stredoamerických štátov **CAFTA** - Central America Free Trade Agreement.

Na 37. konferencii Organizácie amerických štátov - OAŠ vo floridskom Fort Lauderdale ministerka zahraničných vecí USA Condoleezza Riceová vyzývala

Lysák

členské štáty organizácie aby sa pri integračných zámeroch kontinentu koncentrovali na monitorovanie vývoja a usilovali o zavedenie a prehlbovanie demokracie.

Tieto problémové okruhy sa stali predmetom rokovaní aj na summite 34 amerických štátov (bez Kuby) v Mar del Plata v júni 2005. Štáty MERCOSURU (Brazília, Argentína, Paraguay a Uruguaj) a Venezuela boli proti tomu, aby sa v záverečnom prehlásení summitu stanovil dátum obnovy rokovaní o projekte FTAA. Na druhej strane USA, Kanada, Mexiko, stredoamerické a karibské štáty a Čile navrhujú obnoviť rokovania v roku 2006.

Súbežne so summitom prebiehala v Mar del Plata protestná demonstrácia (na ktorú prizvali aj futbalovú exhviezdu Diega Maradonu), na ktorej hlavným rečníkom bol venezuelský prezident Hugo Chávez. Opakoval obvinenia na adresu USA, že plánujú " ... vpadnúť do Venezuely. Keď imperializmus vpadne do Venezuely, začne storočná vojna". Vyzval k urýchlenu vytvoreniu fondu vo výške 100 miliárd dolárov na boj proti chudobe. Podľa neho ňou trpí na americkom kontinente 262 miliónov ľudí. Z toho 222 miliónov v Latinskej Amerike a 40 miliónov v Spojených štátoch.

Napriek mnohým protestom v rámci CAFTA došlo k istému pokroku. CAFTA zruší cla na export z USA do Kostariky, Salvadoru, Guatemaly, Hondurasu, Nikaraguy a Dominikánskej republiky. Týmto štátom sa za to rozšíri bezcolný prístup na americký trh. Export tovarov USA do Strednej Ameriky v hodnote 15 miliárd USD ročne by sa uplatnením dohody, keď americkí výrobcovia nebudú musieť platiť vysoké clá, mohol výrazne zvýšiť.

Proti dohode CAFTA vystupujú najmä americkí producenti cukru, časť textilného priemyslu a odborári, ktorí sa obávajú o stratu pracovných miest v subregióne.

V súvislosti s pohľadmi na NAFTA a európskymi snahami o jednotnú hospodársku politiku a jednotnú menu v únii i širšie, stojí za povšimnutie úvaha *Martina Feldsteina*, profesora University of Harvard v USA. Podľa neho je „*Európska menová únia iba vrcholom politických snáh o centralizáciu rozhodovania bez racionálneho opodstatnenia.*“ Na otázku, či je jednotná mena nutnou podmienkou ďalšieho rozvoja jednotného trhu na americkom kontinente konštatuje, že *NAFTA funguje na americkom kontinente rovnako úspešne, ba možno úspešnejšie ako jednotný vnútorný trh v rámci EÚ – a to bez spoločnej meny.*

Ing. Ladislav Lysák, DrSc.

Osobnosti

Peter Ferdinand Drucker

Jedenásteho novembra 2005 zomrel v úctyhodnom veku 95 rokov zakladateľ moderného manažmentu a finančný futuroológ **Peter F. Drucker**.

K celosvetovej úctyhodnosti Druckera neprispela len dĺžka jeho životnej púte, ktorá sa začala vo Viedni (19.

novembra 1909) a pokračovala jeho štúdiami aj v Londýne a pôsobením v bankovom i ďalších sektoroch v Európe, Amerike i ďalších kontinentoch. Bola to predovšetkým jeho zanietenosť a systematickosť v skúmaní ekonomických a sociálnych problémov, ktorú zhmotnil do vyše štyridsiatky kníh a omnoho väčšieho počtu odborných a populárnych štúdií a článkov.

Drucker svojim celoživotným dielom *prebojoval váhu a úctu serióznym ekonomickým analýzám a rovnako tak dlhodobým koncepčným štúdiám nielen u predstaviteľov ďalších vedných disciplín* ale, čo je rozhodujúce pre ekonómov, *získal pre ekonomiu dôveru a podporu od predstaviteľov hospodárskej praxe*. Z toho dôvodu lacné, senzáciechtivé označenia Druckera za vizionára nemajú v jeho osobe pravého adresáta. Spôsobilosť predpovedať zásadné zmeny vo svetovom hospodárstve, v globálnej ekonomike i spoločnosti a tendencie v systémoch riadenia sú v jeho prípade výsledkom systematického hľadania a poznania zákonitostí ekonomickej i viacerých súvzťažných vied štúdiom i v hospodárskej praxi, teda nie náhodnej ilúzie. Tento náš názor vyplýva o. i. z skutočnosti, že už v 40. rokoch minulého storočia Druckera získala automobilka General Motors, aby analyzoval vnútorné vzťahy vo firme. Výsledky anlyzy Drucker publikova vo svojej prvej knihe pod názvom *Koncept podniku*, ktorá vyšla v roku 1946. Celkovo je Drucker autorom 41 vydaných kníh. Jeho posledná 42. kniha *The Effective Executive in Action* má vyjsť v januári 2006.

Vo svojom rozsiahlom diele Drucker presadzoval myšlienku, že *riadenie - manažment je komplexná interdisciplinárna činnosť*, zahŕňajúca *plánovanie* (stanovenie cieľov), *organizovanie* (výber vedúcich, delba práce, voľba organizačnej štruktúry) *motiváciu, kontrolu a odmeňovanie*. Za jeden z rozhodujúcich kľúčov k úspechu považoval umenie riadiť v podmienkach neustálych zmien, *riadiť inovatívne a rýchlou realizáciou inováčných stratégií*.

Motivačnými ideami a technikami Druckera sa inšpirovali mnohí slávni americkí manažéri. Popri uvádzanej automobilke GM napr. manažéri známych veľkých firiem INTEL, Ford, Sears, Roebuck & Co. Bol tiež známy schopnosťou vysvetľovať zložité veci jednoduchým jazykom (aj „šťavnatými“ výroky) a predpoveďami dopadov morálky na ekonomiku. Tak s dvojročným predstihom odhadol, že newyorská burza padne v súvislosti s vývojom akciových trhov a morálkou obchodníkov. To sa aj udialo v októbri 1987. „*Tie dva roky predtým boli nechutným divadlom. Keď vidíte, ako sa prasatá naphávajú žrádlom pri koryte, je to vždy nechutné divadlo,*“ povedal vtedy Drucker. A aj pre slovenských podnikateľov, výskumníkov a vládnych činiteľov stojí za povšimnutie jeho varovný bonmot: „*Keď sa stane, že obchodníci zarábajú viac peňazí než investori, tak viete, že to nebude dlho trvať. Mydlová bublina vydrží priemerne 26 sekúnd, pri špekulatívnom šialenstve je to asi 18 mesiacov.*“ (Niekedy i dlhšie – LL.)

Druckera angažovali a oceňovali prestížne magazíny ako Forbes, Business Week a ďalšie a v roku 2002 dostal Prezidentskú medailu slobody, ktorú mu udelil americký prezident George Bush.

Ing. Ladislav Lysák, DrSc.

Recenzia

Poznámky ku knihe Ing. Pavla Hrivíka, CSc. „Strategické štúdie Európskej únie I“

Autor tejto pozoruhodnej práce si stanovil náročný cieľ: „podať čo najkomplexnejší opis historických, politologických, legislatívno-právnych, finančno-ekonomických a bezpečnostných aspektov integrácie a predložiť určitú analýzu a obraz fungovania Európskej únie“. Stanovenému cieľu práce je primeraný rozsah i prehľadná, pomerne členitá štruktúra práce (255 strán v - 12 kapitolách).

Prínosný je posun časového horizontu skúmanej problematiky do historickej polohy, ktorý v značnej časti odbornej literatúry chýba a tým relativizuje ucelenú predstavu o integračných európskych tendenciách na niekoľko ostatných storočí, resp. len niekoľkých záverečných dekád 20. storočia. To umožnilo autorovi prezentovať na kompaktnjšom historickom pozadí dynamizáciu ekonomických, právnych a organizačno-inštitucionálnych tendencií na európskom kontinente, dominantné subjekty týchto tendencií (štáty, inštitúcie a významné osobnosti).

Na základe bohatého faktografického materiálu autor v primeranom štýle a formálnej úprave prezentuje syntetizované výsledky: fakty a súvislosti, ktoré zásadne menili a zmenili pozície Európy v rámci globálnej ekonomickej triády i v širších celosvetových reláciách. Publikácia po obsahovo-tematickej stránke sa dotýka širokého problémového okruhu: počínajúc základnou charakteristikou EÚ, jej inštitucionálneho systému, jednotlivých etáp rozširovania EÚ, právnych otázok, integrácie Slovenskej republiky do EÚ až po rozpočtovú politiku Únie.

Aktuálnosť a spoločenský význam problematiky európskej integrácie, na ktorý sú zamerané posudzované strategické štúdie, sú v súčasnosti umocňované náročným tranzitívnym obdobím aktuálnej dekády po vstupe Slovenskej republiky do OECD, NATO a pred rokom aj do Európskej únie.

Nesporným prínosom Hrivíkovej publikácie "Strategické štúdie I" je osobitý, komplexný záber skúmania problematiky eurointegrácie z aspektu historického, ekonomického, politologického, organizačno-inštitucionálneho, legislatívno-právneho a bezpečnostného. To svedčí o erudícii a skúsenostiach autora pri analýze eurointegračných procesov. Práca je nesporne prínosom a svojím obsahom je vhodná tak pre pedagógov a študentov

vysokých škôl, ale i ako vhodný prameň encyklopedického charakteru pre širšiu verejnosť.

Ing. Ladislav Lysák, DrSc.

Názory

Slovensko sa stáva sponzorom EÚ?

Nuž, ako sa zdá Slovensko sa naozaj stalo sponzorom rozvinutých členských štátov Európskej únie. Totiž časopis SME zo dňa 17. 10. 2005 uverejnil redakčnú glosu (haj) o informácii, ktorú médiám poskytla Marcela Zubrická z odboru štrukturálnych fondov Ministerstva financií SR. Zubrická podľa glosy konštatovala, že „Slovensku sa eurofondy odplatia, aj keď časť peňazí ide z nášho vlastného rozpočtu a platiť treba aj úradníkov a administratívu“. Tak ako sa veci majú? Informačné fakty, ktoré poskytla však nepustia: *Slovensko za prvých 8 mesiacov roku 2005 odviedlo do rozpočtu Európskej únie takmer 10 miliárd Sk a za prvých 10 mesiacov vyčerpalo zo štrukturálnych fondov necelú 2 miliardy Sk!* To je teda naozaj škandálny nepomer. Možno namietat, že Slovensko čerpá ďalšie peniaze aj z iných zdrojov. Ale fakty ani tak nepustia. Slovensko v roku 2005 zo svojho rozpočtu vyčlenilo 4 miliardy Sk na spolufinancujúce záväzky vo smere eurofondov, ale z nich doteraz vyčerpalo iba 17 %. Treba si položiť kritickú otázku, či nejde o **štrukturálnu pascu**, cez ktorú odvádzame svoju **submisívnu rentu**? Ved' nemožno na Slovensko zvaliť zodpovednosť z nepripravenosti i keď vláda a jej exekutíva asi nevykazuje najlepšiu známku zo svojej manažérskej zdatnosti. Totiž treba upozorniť na to že **záväzkové práva a povinnosti v EÚ sú doslova a úplne asymetrické**. Všetky **záväzky členských štátov** voči bruselskému rozpočtu sú **obligatorne** (bezpodmienečné) a všetky **záväzky rozpočtu únie** voči členským štátom sú **fakultatívne** (podmienečné) a podliehajú faktický bruselskému auditu. Tak sa realizuje škandál, z ktorého vyplýva, že **podrozvinuté Slovensko je vmanevrované do situácie, v ktorej sa stáva zrýchlene a predčasne „netto-platiteľom“ v prospech ďaleko rozvinutejších štátov**. A tak prišlo na staré (stredoveké) nemecké porekadlo : „**Ak chceš mať bezpečnú svoju biednu chalúпку, tak sa staraj o výzdobu paláca svojho veľkého suseda!**“ Škandalom nie je len táto do očí bijúca asymetria mechanizmu práv a povinností, ale rovnakou mierou je škandálna aj ustráchanosť oficiálnych reprezentantov SR a škandálna nečinnosť slovenskej politickej reprezentácie (a to rovnakou mierou vládných ako opozičných politikov). Táto lokajská zahriaknutosť je jednoducho nezodpovedná. Ani nízka profesionalita tvorcov a predkladateľov našich návrhov na „úniové spolufinancovanie“ nič nemení na fakte, že **štáty ktoré sú pod priemerom úrovne EÚ nemôžu byť za svoju „nedorozvinutosť“ ešte trestané tým, že musia „financovať nadpriemerný štandard“ rozvinutých štátov**. Je na čase aby sa naše „poddanské“ vedomie (alebo

presnejšie – naše poddanské „nevedomie“ stratilo a aby sme suverénne trvali na tom, aby sa vytvorila symetria medzi záväzkami a povinnosťami tak členských štátov voči únii ako medzi povinnosťami únie voči členským štátom.

Prof. Ing. Augustín Marián Húska DrSc., (em.)

Z podnikateľskej sféry

Vývoj prostredia pre rozvoj MSP v roku 2005

Sirotko

Stručne možno uviesť niektoré riešenia a problémy v oblastiach:

Legislatíva

V minulom roku 2004 prejavila vláda snahu o systematickejšiu podporu MSP,

ktorá sa prejavila prijatím, resp. uplatňovaním niektorých legislatívnych opatrení. Medzi významnejšie možno zaradiť zavedenie jednotnej sadzby dane z príjmu vo výške 19 % (Návrh bol spracovaný autorom tohto príspevku v rámci štúdie pre vládu SR v rokoch 2001-2002).

V roku 2005 napriek uvedeným pozitívnym zmenám celkové podnikateľské prostredie, najmä z polohy MSP zlepšuje len veľmi pomaly:

- **V roku 2005** došlo k **navráteniu stravného** pre SZČO (zrušeného v r. 2004) pri zahraničných služobných cestách zrušeného a to po priamom návrhu a spracovaní návrhu zákona o dani z príjmov autorom tohto príspevku.
- Rovnako došlo k zavedeniu výdavkov ako daňovo uznaných výdavkov u SZČO, MSP „sebazamestnanca“ na domáce služobné cesty v oblasti stravného a použitia vlastného motorového vozidla s uplatnením základnej sadzby náhrady za km ako u zamestnanca.
- Boli zvýšené paušálne výdavky MSP, ale z účinnosťou až od 1.1.2006, (čo sa premietne v daňovom priznaní až v r. 2007).
- Pri delimitácii kompetencií štátnej správy na obce neboli adekvátne delimitované finančné prostriedky. Nedošlo tu teda k **nadväznosti legislatívnych procesov** v tejto oblasti. Absencia delimitácie finančných prostriedkov bola riešená presunom kompetencií v oblasti daní z nehnuteľnosti na obce (mestá).
- **Zákon o dani z nehnuteľnosti** (ktorej správu prevzali obce) umožňuje zvyšovať túto daň z dôvodu výkonu podnikateľskej činnosti až 40 násobne (Po poslednej úprave, ktorá má mať za následok obmedzenie bezbrehého zvyšovania tejto dane). Daň takto pôsobí ako trest za podnikanie a nie je motivujúca k rozvoju činnosti, bráni rozvoju, modernizácii a obnove majetku.
- Nedošlo k výraznejšej novele **zákona o štátnej podpore** smerom k MSP, novela zákona (č. 461 z júla roku 2002) túto oblasť neriešila.

- **Nezlepšila sa vymožitelnosť práva**, nedošlo k žiadúcej úprave súdneho poriadku so stanovením max. lehôt na vybavenie a pod. Zdlhavé vymáhanie pohľadávok súdnou cestou nesie problémy v druhej platobnej neschopnosti, účtovníctve a pod.

Financovanie MSP

Rozvoju malého a stredného podnikania nebola zo strany vlády venovaná dostatočná pozornosť najmä v oblasti prípravy MSP na vstup na spoločný európsky trh, zvýšením konkurencie schopnosti MSP, zvýšením jeho technologickej vybavenosti a modernizácie.

- V dôsledku stále značného finančného zaťaženia MSP nie sú vytvárané dostatočné podmienky na zvýšenie disponibilných finančných prostriedkov u MSP, ktoré by slúžili tomuto účelu.
- Nedošlo k požadovanému širšiemu prístupu práve MSP k finančným prostriedkom zo zdrojov EÚ. Spracovanie žiadostí, administratívna a technická náročnosť je pre MSP často neprekonateľná. Slovensko pritom stále nečerpá dostatočne zdroje EÚ.
- Nedošlo k úprave odpisových sadzieb v **zákone o dani z príjmu**, kde pretrváva doba odpisovania (na daňové účely) rýchlo obrátkových strojov a zariadení, ako počítačov, automobilov a pod. v úrovni 4 rokov, čo je, najmä pre oblasť výpočtovej techniky absolútne nedostačujúce.
- Zrušením paušálnej dane boli však i **zrušené daňové úľavy** začínajúcim podnikateľom, a dnes prakticky takéto úľavy neexistujú.
- Nedostatočne sa zlepšuje **prístup ku štartovaciemu**, ale i „rozvojovému“ kapitálu. Tento sektor naďalej nedostal dostatok potrebných injekcií /pôžičky, úvery, dane, odklady splátok, účasť štátu na spolupodnikaní a pod./ Získanie štartovacieho kapitálu bolo značne zložité a komplikované. Banky, ale i podporné inštitúcie v oblasti MSP pri podnikateľských zámeroch kladú dôraz viac na záruky, ako na kvalitu podnikateľského zámeru.
- **Využívanie fondov EÚ** MSP (TDGS, IDGS a pod.) nebolo dostatočné. Administratívny proces predkladania a vyhodnocovania projektov MSP je zložitý a zdlhavý. Napr. projekty, predkladané v novembri 2003 boli vyhodnotené až koncom roka 2004, rovnako projekty z roku 2004 boli vyhodnocované až v roku 2005. Tento postup skôr blokuje a znechucuje MSP, keďže tento si môže uplatňovať oprávnené výdavky grantu až po schválení a uzatvorení zmluvy. MSP však nemôže čakať vyše pol roka (už z ohľadom na termíny investičnej prípravy a výstavby) a preto tento proces priamo brzdí rozvoj dotknutého MSP. Spôsob oznámení o zamietnutí žiadostí môže navodzovať netransparentný výber (z pohľadu oznámenia o zamietnutí).

Informovanosť MSP

- **Nie je zabezpečená dostatočná informovanosť** o zmenených podmienkach, napr.: a pripravovaných legislatívnych opatreniach, bezprostredne súvisiacich so vstupom do EÚ, napr. Zákon o dani z pridanej hodnoty.
- Sektor MSP pociťuje i absenciu dostatočných a aktuálnych informácií o možnostiach podnikania a podmienkach prevádzkovania živnosti v krajinách EÚ, technických normách, platných v týchto krajinách a pod..
- Vláda síce prijala svojim uznesením č. 333 z 3. apríla 2002 **Európsku chartu pre malé podniky**, ale jej naplnenie nie je v súlade s jej duchom. Napr. Slovenská asociácia malých podnikov, napriek združovaniu značného počtu podnikateľov z oblasti MSP, realizácii množstva informačných a vzdelávacích aktivít pre MSP a neustálej aktívnej snahe o spoluprácu nemá zastúpenie v orgánoch NARMSP SR.
- V tejto oblasti MSP (informovanosť) pociťuje nedostatok komunikácie s vládou **už v procese prípravy legislatívnych noriem**. K tomuto prispieva i to, že napriek odporúčaniu nebola obnovená činnosť Rady Vlády SR pre malé a stredné podnikanie. Žiada sa obnoviť jej činnosť, ktorá bola zrušená po 1,5 roku činnosti, ale v zložení, ktoré zvýrazní zastúpenie najmä MP.

Niektoré návrhy na zlepšenie tohto stavu, v poradí nie snád' dôležitosť, ale vecnej, tak ako sa s problémami podnikateľ stretne v praxi:

Informatika a vzdelávanie:

- Zvýšiť informovanosť Slovenskej verejnosti o právnom, ekonomickom a organizačnom pozadí malého súkromného podnikania a o podporných aktivitách Vlády SR, najmä pri čerpaní štrukturálnych fondov a dočerpávaní predvstupových fondov,
- Zefektívniť prenos informácií z oblasti štátnych aktivít /legislatíva, investície, zahraničná pomoc, zahraničné podnikateľské aktivity/ do priestoru súkromného podnikania najmä malého a stredného, vytvorením systému povinného a bezplatného odovzdávania týchto informácií sektoru súkromného podnikania do informačných stredísk podnikateľských združení /napr. do informačného strediska SAMP/.

- Ustanoviť povinnosť tvorcovi zákonnej normy poskytnúť záväzný výklad normy pre podnikateľské organizácie.

Štartovacie podmienky a kapitál:

- Zásadne preorientovať sociálnu výpomoc občanovi, ktorý začína podnikáť tak povediac z núdze, pod určitým ekonomickým tlakom a to z pomoci "podpory" v nezamestnanosti do foriem pomoci aktívnej podpory v začiatkoch podnikania, zriadiť účelový podporný fond, vytvorený z prostriedkov Fondu príspevkov na podporu v nezamestnanosti (PPN).
- Ustanovením podporných fondov z finančných prostriedkov získaných privatizáciou pre oblasti súkromného podnikania, najmä malého a stredného stavu, teda vytvoriť princíp vrátenia prostriedkov do oblastí kde vznikli.
- Riešiť úrokovú mieru pôžičiek a úverov. Rozšíriť mikropôžičkovú schému s max. úrokovou sadzbou do 5%.
- Pri podnikateľských pôžičkách klásť dôraz na podnikateľský plán /zámer/, nie na ručenie majetkom / v súčasnosti bankami požadované až dvoj - trojnásobné/. Tu môže rozhodujúcu úlohu zohrať NARMSP SR.

Legislatíva:

- Urýchlene novelizovať zákon o zriadení SP a sociálnom poistení, ZP a zdravotnom poistení, PPN a riešiť otázky výšky platieb do fondov a znížiť odvodové zaťaženie podnikateľa. Napomôcť tak riešiť tak i niektoré možno súvisiace otázky, ako otázky „čiernej práce“
- Novelizovať daňovú sústavu v prospech daňových úľav /vrátane daňových "prázdnin"/ pre slovenských súkromných podnikateľov, osobitne MP.
- Novelizovať zákon o dani z nehnuteľnosti a odstrániť diskrimináciu podnikateľského subjektu pri tejto dani a odstrániť možné navyšovanie obcovo.
- Novelizovať Zákon o dani z príjmu, najmä v častiach odpisovej politiky a daňových úľav.

Ing. Vladimír Sirotko, PhD., prezident Slovenskej asociácie malých podnikov a predseda Slovenského cechu informatiky, účtovníctva a manažmentu